

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

16. De vana obseruantia, & maleficio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

habent alij, inter quos mittitur fors, tunc non esset licita, quia iniustitia fit domino: similiter non excluduntur, qui pariter habent. Secundo, ne sit contra publicum bonum Reip. ut, cum dignitates sortiuntur inter homines, etiam ineptos ad tales dignitates. Simile est de dignitatibus alijs alicuius communitatis, cum inepti admittuntur ad sortes. Tertio, ne sit in dignitatibus Ecclesiasticis, & beneficijs, talia enim sortiri non licet stantibus conditionibus.

Diuisoria licet, dummodò iudicium non expectetur à dæmone, sed fortuitum sit.

Consultoria, cum iudicium expectatur à dæmone, peccatum est mortale; cum verò à Deo, licet, sed cum triplici conditione. Prima, ut sit cum necessitate: cum enim media humana facile haberi possunt, non est Deus tentandus. S. Tho. 2. 2. q. 95. art. 8. Unde, liceret uti sortibus in hoc casu, cum tēpore pestis aliqui Curati essent mansuri, tamen duo sufficerent, ipsi autem immitti essent, Episcopus non potest eos concordare, nescitque quos constituat, posset iudicium à Deo expectare per sortes. Similiter, cum duo essent in equali necessitate extrema, quorum unus aliquis subuenire posset, tunc sorte consulendus esset Deus, vter illorum esset. Hi duo casus sunt Augustini. Secunda est, ut sit cum reuerentia: accedere enim Deo irreuerenter, peccatum est, & quidem veniale, nisi irreuerentia notabilis sit. Tertia est, ne sit in rebus prophanis: Deus enim non est in his rebus consulendus. Tales conditiones in diuinatione, cum licita est, seruari debent; cum autem aliter sit, peccatum est: & in his omnibus, cum à dæmone iudicium expectatur mortale est, & sortilegium. In diuinatoria autem, nisi expressè Deus inuocetur, tacite inuocatur dæmon: ob id, ex se mortale est.

De vana obseruantia, & maleficio.

CAPVT XVI.

Quarta superstitionis species est, Vana obseruantia: in qua tacite dæmon inuocatur, cum in ea, media quedam assumantur, quæ non habent virtutem vllam ad tales effectus.

Huius quatuor sunt species in sum.

Prima est, ars notoria, quæ continet orationes quasdam, &

seruitia, ad consequendas scientias absque villo labore, ad modum infularum scientiarum, Quæ quidem obseruantia, mortale peccatum est.

Secunda est, obseruantia sanitatum, cum homo ad sanitatem obtinendam, vana media, & inutilia assumit, vt hi, qui quibusdam orationibus sanant dolorem capitis, & aliorum morborum, retinent sanguinis fluxum, sanant etiam alias infirmitates, etiam animalium. In his frequenter accidunt vanæ quædam circumstantiæ, & verba quædam ridicula, aut non significantiæ, quæ tacite continent dæmonis inuocationem.

Talis obseruantia veniale est peccatum, cum personæ ignorantia accidit; cum verò admonita est de vanitate, mortale peccatum est: iam enim dæmonem sciēter inuocat. Cum autem tales orationes puræ sunt ab omni mala circumstantia, & ex deuotione dicuntur, non est peccatum, melius tamen est ab ipsis abstinere. Sufficit Euangelium à Sacerdote aliquo prolatum, vel alia oratio Ecclesiæ ex deuotione Deo fusa. Ad hanc speciem reducitur decerptio herbarum die Ascensionis, & D. Iohannis ante solis ortum, & alia similia, vt de Carlino primo in die Parasceues.

Tertia est, obseruantia futurorum euentuum. Aliqui enim, ex quorundam impertinentium obseruatione, mala futura sibi, vel alijs conijciunt; vt si læuo pedē domo quis egressus est: si statim lapidem offendit: si somniat in aliquo loco malum sibi euenturum: si, postquam euigilauit, statim ster nutauit: tūc enim dicunt esse iterum dormiendum. Omnia ista, & similia vana sunt, & plerumque venialia, nisi quis pertinaciter istis adhæreat post admonitionem, si ignorans sit.

Quarta est obseruantia reliquiarum, cum aliqui portant aut vanas reliquias, aut veras cum aliqua vana circumstantia, vt Euangelia, si scripta sunt in charta virgine, & cum certis ceremonijs. Similiter, cum, promittuntur effectus falsi, vt, quod morietur in bello, in peccato, & huiusmodi: talia sunt mortalia, nisi grandis ignorantia excuset; quia isti nimis fidunt suis reliquijs erga istos effectus. Cum autem sunt veræ reliquiæ, absque vlla vana circumstantia, aut verba sacra pura, licitum est, & vtile. Sed admonendi sunt qui talia portant, ne istis solis fidant, quasi sufficiant sine villo bono opere, & vitæ rectitudine.

Vltima species superstitionis est maleficiū, de quo multa dicenda sunt. Et primum est, quid sit. Potest autem sic describi.

Est ars nocendi alijs dæmonis potestate. Aduerte Magum, & Maleficū differre penes finem: Magus enim vtitur arte dæmonis, ad ostentationem potentie diuinæ, ad sciendum abscondita: Maleficus autem, ad nocendum alijs: ipsa autem opera, quibus alijs noceat, solent dici maleficia. Aduertendum secundo, esse duplex maleficium, quoddam dicitur amatoriu, quoddam veneficium. Amatorium est, quo malefici vtuntur, ad deflectendos animos hominum ad amorem carnalem, inclinando ad vnos, vel diuerrendo ab alijs: & hi malefici solent rixas, & odia inter coniugatos efficere, & animos vtriusque ad aliam personam deflectere. Veneficium est, quo solent nocere hominibus, & duplex est. Vnum, quo nocent in propria persona, aut occidendo, aut infirmitates, vel dolores causando, aut sterilitatem sexus inducendo. Alterum, quo nocere solent in rebus, aut destruere vineas, arbores, animalia, subuerere ædificia. Et isti solent excitare ventos, grandines, ingentesque tempestates. Non est autem existimandum, istos maleficos per se, aut potestate sibi infra ista facere, sed aut venena arte dæmonis conquisita ministrando, aut ipsis dæmonibus ad ipsorum voces, & figmenta operantibus erga ea, quibus nocent. In primis circa amatorium notandum est, dæmones nullius hominis voluntatem posse cogere ad amandum, solum per suadet mouendo phantasmata, & hominis imaginatione, qua voluntas afficiatur ad rem amandam, faciendo apparere amabilem. Rursus incitat carnis appetitum, semper tamen manet libera voluntas. Vnde, non excusantur isti à peccato, quamuis dicant se trahi inuitos ad amorem, vel odium; hoc enim falsum est: solum enim tentantur, sed non coguntur. Circa personas, Deo permittente, aliquando dæmon potestatem exercet, inducendo dolores, & infirmitates, quas nulla medicina sanat. Applicat ad hoc venena, aliasque virtutes naturales, quæ causa naturalium, & similem habet potestatem super res ipsas irrationales, quas destruunt per se occidendo, vel grandines, tempestates, aliasque destructionis causas, Deo permittente, applicando. In his dæmon est, qui operatur. Vnde, quando malefici faciunt aliquas imagines cereas, vel ex alia materia, & illis nocent, aut partes, & membra acubus pingunt, & tunc personæ statim patiuntur in illa parte, quæ pungitur in imagine, non est existimandum illud nocumentum imagines peruenire ad personam, sed dæmon operatur erga personam, dum maleficus erga imaginem. Simile est, quando cōfingunt alia quædam

figmen-

menta, & apponunt in partibus eius, cui nocent, vel alijs in locis. Dæmon enim ipsos decipit maleficos. His igitur modis contingit maleficium.

Ad peccati verò gravitatem, nimis est advertendum. Est enim aliquando maleficium hæresi coniunctum, multaq; gravissima peccata involuit: ob id Confessarius quatuor debet inquirere maximè in maleficio.

Primò, pactum ipsum, quod ferè semper intercedit cum demone, in quo promittunt se negaturos fidem Christi, sacramenta, & alias cæremonias Ecclesiæ,

Secundò inquirendus est maleficus, an in isto pacto aliquè habuerit errorem contra fidem: puta, existimando eam non esse veram, aut aliquid illius; sacramenta non esse sancta, nec sanctificare. Cum enim aliquis talis error intercedit, iam est hæresis: quòd si non intercedit, sed sola malitia voluntatis, relinquatur peccatum ipsum pacti, quod mortale gravissimū est, & est ipsa inuocatio dæmonis. Cum enim intercedit adoratio quadam, examinare oportet, an maleficus errorem in hoc habuerit, putans dæmoni aliquam deberi reuerentiam. Similiter, cum petat ea sæpè, quæ dæmon non potest præstare, an existimauerit dæmonem habere potestatem supra hominis voluntatem, vel habere potestatem supra res absque diuina permissione. Quòd si ista existimat, si ignorans est, & post admonitionem adhuc retinet opinionem est hæreticus. Quòd si nihil horū intercedit, vel post admonitionē non credit, ea, quæ credebatur, cum ignorans erat, relinquatur ipsum peccatum inuocationis mortale.

Tertium est, ipsum maleficium. Solent enim isti sæpe res sacras miscere in suis maleficijs: puta aquam benedictam, oleū sanctum, & ceram benedictam, & quod magis est, Sacramentum sanctissimum. Dæmon enim inimicissimus rerum sacramentum conatur animas hominum ab istis auertere, & persuadet eis abuti, & eis vim ad ista maleficia inesse. Similiter sæpè interponunt verba sacra, & verba consecrationis. Faciunt etiam sacra dæmoni, & alia multa nefanda: tunc examināndus est maleficus, an crediderit istis sacris talem inesse virtutem, ad effectus ipsorum nefandos: qui enim istud pertinaciter credit, absque dubio hæreticus est, & incurrit hæreticorū pœnas. D. Ant. cap. tit. 12. c. 5. §. 1. Quòd si sola malitia voluntatis, absque errore intercedit, quod vix fieri potest, peccatum est mortale horrenum sine hæresi.

Quartum est damnum, quod committunt circa personam, & res: aliquando enim sunt homicidæ; immò, cum nocent in rebus, tenentur restituere damna, sicut latrones. Hæc laudantur circa istorum peccata aduertenda.

Est autem quinto aduertendum, quòd isti non solum peccant, cum vtuntur suis maleficijs ad nocendum, sed etiã cum vtuntur eadem arte ad auferendum, quod intulerunt damnum: nam est inuocatio dæmonis. Immò nulli licet petere a malefico aliquo, vt maleficium altero maleficio dissoluat, vt tenet Caiet. ver. maleficium, Sylu. eod. ver. & Alf. de Castr. lib. de heret. punit. & alij, sed orationibus, & Sanctorũ intercessionibus, & piorum deuotione, & sacramentorum susceptione ista dissolui debent. Ad hoc peccatum reducuntur peccata lamiarum, seu strigum: nam hæc potius carnalem quam delectationem foruntur enim à dæmonibus per aëra corporaliter, & cum ipsis corpora sumentibus committunt rem veneream, & innumerabiles luxurias: quamuis non semper corporaliter ferantur, sed aliquando per imaginationem. In his intercedit pactum. Etiam istæ nocere solent, & multa alia committere peccata, & vix absque hæresi reperiuntur. Vnum autem notandum est, quòd quamuis videantur corpora transmutare humana in bestias, id non fit verè, sed dæmone oculos inspicientium deludente, intrant autem domos referatas, dæmone aperiente ianuas, & obstacula remouente. Solent etiam pueros occidere, alijs nocere, & maxima pars est faminarum. Hæc autem omnia sunt horrenda peccata, & in foro interiori grauissima digna penitentia: exterius enim forum grauissime punit. Hæc sunt species huius peccati superstitionis.

Quid votum, quæ eius materia, quanta sit eius obligatio.

CAPVT XVII.

HAtenus de blasphemia, impietate, superstitione tractauimus, nunc de apostasia à Religione, ratione voti dicendum est. In cuius gratiam de voto oportet tractare, ac primum quid sit. Sic autem describi potest: *Votum est deliberata promissio, ex voluntatis proposito, Deo facta. In qua descriptione, quatuor continentur, quæ ad voti rationem sunt necessaria.*